

เทศน์เช้า วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ เราชวนขวยมาไง เราชวนขวยมาเพื่อบุญกุศลของเรา แต่คนเขามองไม่ออกนะ เขาวามันเป็นบุญได้อย่างไร มันเป็นบุญเพราะว่าค่าของน้ำใจไง ค่าของน้ำใจเรา เสียสละ การเสียสละเสียสละทานนะ ทาน เวลาเรามีความทุกข์ยากในหัวใจเราก็อยากจะไม่ให้มี ในหัวใจของเรา เราจะมีความสุข ความสงบของเราในหัวใจของเรา แต่ในหัวใจของเรามันทำไม ไม่สมความปรารถนาละ

มันไม่สมความปรารถนาเพราะว่าหัวใจเรา พันธกรรมของจิตๆ ถ้าใจของใคร ใครได้ ผีก็ฝันมา ใครได้ทำคุณงามความดีมานะมันคิดแต่เรื่องดีๆ ใจ มันคิดแต่เรื่องดีๆ ถ้าสิ่งใดไม่ดีมัน เข้ามาในหัวใจมันปฏิเสธ มันรู้จักคัดรู้จักแยก แต่มันเกิด มันเกิดเป็นกรรมดา เพราะอวิชชา อวิชชาคือความไม่รู้ เหมือนเด็ก เด็กมันปล่อยสติ มันเล่นสะเปะสะปะตามประสา มัน แล้วมันวิ่ง เล่นของมันด้วยความสนุกสนานของมันนะ มันไม่รู้ว่ามันจะมีภัยและไม่มีการภัยสิ่งใดๆ เลย นั่น ประสาเด็ก

นี่ก็เหมือนกัน หัวใจก็เหมือนกัน หัวใจมันชวนขวยของมัน มันคืนรนของมัน มันก็คิดว่าประสบความสำเร็จของมันตลอดไปไง มันคืนรนของมันอยู่อย่างนั้นแหละ เพราะเราไม่สามารถ มีสติมีปัญญาแยกแยะได้ ถ้ามีสติมีปัญญาแยกแยะได้เพราะเราเริ่มต้นตั้งแต่ทาน ทาน ศีล ภาวนา เรารักษามันของเรา เราดูแลหัวใจของเรา ถ้าหัวใจของเรามีสติมีปัญญา เวลาองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าบอกภิกษุไว้ตั้งแต่ท่านปรินิพพาน คำสุดท้ายเลย ภิกษุทั้งหลาย เธอจงพิจารณา สังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด คำว่าไม่ประมาทมันก็ตรงข้ามกับความประมาทก็คือมีสติ มีสติ มีสัมปชัญญะขึ้นมาเราดูแลหัวใจของเราได้

ฉะนั้น พอเราจะมาถือศีล พอทำทานเสร็จแล้วเราจะรักษาศีล รักษาศีล ศีลทำได้ลำบาก ทำได้ยาก ทำทุกอย่างเพราะมันไม่เคย แต่คนที่เขาปกติขึ้นมา เขาเกิดมานะเขาไม่ฆ่าสัตว์ เด็กบางคนมันไม่ยอมกินเนื้อสัตว์ ไอ้มันนี่มันคืออะไรละ เขาทำของเขาเขาเป็นของเขาเขามาตั้งแต่ในใจเลย

มันเป็นในใจมาเพราะเขาทำของเขาма มันก็เป็นเรื่องปกติเรื่องธรรมดา แต่พอเราจะมาฝืนใจทำของเราๆ ทำอะไรมันทำได้ยากหมดแหละ พอมันทำได้ยากหมด เวลาทำไปมันก็เทาๆ เวลาถือศีล เวลาจะประพฤติปฏิบัติกันก็ถือศีลนะปฏิบัติกันเป็นเทาๆ

ดูทางโลกเขา ชุกรกิจสีเทาๆ เขาทำของเขาไป พอมันไม่มีสิ่งใดมันจะได้ผลประโยชน์ของมันเพราะว่าไม่มีสิ่งใดครอบงำ ไม่มีกฎหมายติดตามเช็กไม่ได้ถนัด เพราะชุกรกิจสีเทาๆ ทำอะไรก็ได้ครึ่งๆ กลางๆ ทำครึ่งๆ กลางๆ มันเป็นอย่างนั้นแหละ จะว่าผิดก็ไม่ผิด จะว่าถูกก็ไม่ถูก จะว่าถูกต้องก็ไม่ใช่ จะว่าผิดก็ไม่ผิด ไม่ผิดเพราะอะไร ไม่ผิดเพราะมันไม่มีกฎหมายครอบงำ ยังไม่มีกฎหมายใด กฎหมายยังไม่บัญญัติไว้ สังคมมันล่องหนไปก่อน มันทำอะไรมันก็ไม่ผิดเพราะมันไม่มีกฎหมาย แต่เวลามันเห็นโทษขึ้นมาแล้ว มันบัญญัติกฎหมายมันก็ผิด ถ้าเราไม่สีเทาๆ

ศีลใจ ศีลของเรา ศีลองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติไว้แล้ว ถ้าบัญญัติไว้แล้วเราจะรักษาสິงนั้น ถ้ามันเป็นเทาๆ เทาๆ เพราะกิเลสของเรามันเทาๆ เทาๆ จะได้ผลประโยชน์ใหม่ได้ ได้ผลประโยชน์เหมือนกันเพราะว่าถ้าไม่ทำอะไรเลย คุณคนสิคนหนา คนหนาเขาไม่เห็นหัวใจของใคร เขาทำอะไรเพื่อใจของเขาคนเดียว เขาทำอะไรเพื่อประโยชน์ของเขาคนเดียว เขาทำอะไรกระทบกระเทือนใครนั่นแหละคนหนา

เวลาคนที่มึสติมีปัญหาจะรักษาคุณงามความดีของเรา คุณงามความดีของเราคือเราไม่เบียดเบียนใคร ไม่เบียดเบียนใครแล้วถ้ามีสติปัญญามากขึ้นมันจะไม่เบียดเบียนตนเอง ถ้าไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนตนเองตรงไหน ไม่เบียดเบียนตนเองตรงที่มันคิด มโนกรรม มโนกรรมที่มันคิดขึ้นมา มันคิดขึ้นมา ธรรมะจะเข้ามาแทรกตรงนี้ ถ้าธรรมะมันถึงที่สุด เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาต้องเอาจิตปฏิบัติ ถ้าจิตมันไม่สงบระงับเข้ามามันปฏิบัติด้วยความคิด

ความคิดที่เราคิดกันอยู่นี้ เวลาเราคิดขึ้นมา เราคิดขึ้นมา เราคิดแล้วเราคิดแต่เรื่องดีๆ คิดแต่เรื่องดีๆ มันก็สบายใจ แต่มันเป็นการปฏิบัติธรรมหรือยัง มันไม่เป็นการปฏิบัติธรรมเพราะมันทำความสงบของใจยังไม่ได้ ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าเกิดมีสมาธิขึ้นมาถึงทำของเขาได้ ประเพณี วัฒนธรรม ประเพณี วัฒนธรรม คนดี คนมีสติปัญญา คนดี คนมีสติปัญญาทางโลกเขาก็เป็นคนดีของเขา ถ้าคนดีของเขา คนดีทางโลกของเขา คนคืออย่างนี้พอหรือยัง

คนดีทางโลกพอ เขาพอใจแล้ว พอใจว่าสังคมสงบร่มเย็น สังคมต้องการนักปราชญ์ ต้องการผู้นำสังคม ถ้าผู้นำสังคมที่ดี แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา คนที่เขาโต้แย้งเขาไม่เห็นด้วย

แล้ว จะพากันจี้เกียดแล้ว เวลาทำการทำงานขึ้นมาเราจะแสวงหาเพื่อประโยชน์ของเรา ใ้หนีจะมา
นั่งเฉยๆ จะเดินจงกรมอยู่คนเดียวมันจะเป็นประโยชน์สิ่งใด มันโต้แย้งแล้ว มันว่าไม่เป็น
ประโยชน์ แต่อาบเหงื่อต่างน้ำแบกหามนั้นเป็นประโยชน์ เป็นประโยชน์เพราะมันมีผลงานของ
มันขึ้นมา

แต่เวลาครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมาอะ อุตตสมบัติ สมบัติส่วนตนๆ เป็น
ปัจเจกตั้ง สันติปฏิญญาจะเอามาอวดใครได้อย่างไร แต่มันอวดไม่ได้ อวดไม่ได้เพราะมันเป็น
สมบัติเฉพาะตน มันเป็นสมบัติภายใน แต่เวลาศึกษา เวลาเราสนทนาธรรมนั้นมันรู้แล้ว เวลา
มันอวดไม่ได้แต่มันรู้จริง รู้จริงแต่มันพูดออกมา คนมีปัญหาใจ เราเห็นเด็กใหม่ เด็กเวลา
มันพูดอะไรแทงใจขึ้นมาสะอีกเลยล่ะ ทำไมมันพูดได้ล่ะ มันมีปัญหาของมัน มีเขาวนปัญหา
ของมันใจมันพูดออกมา คนโง่ คนฉลาดอยู่ที่การแสดงออกนั้นแหละ ถ้ามันแสดงออกมา

นี่ก็เหมือนกัน หัวใจถ้ามันมีคุณธรรมในหัวใจ เวลามันแสดงออกมา มันใจแสดงออกได้
อย่างไร ถ้าแสดงออกมันถึงไม่เท่าๆ มันชัดเจน ถ้ามันชัดเจนทางโลกเขาเท่าๆ กัน ถ้าเรื่อง
เราจะมาถือศีลก็เท่าๆ จะว่าผิดก็ไม่ผิด จะว่าถูกก็ไม่ถูก แล้วมันไม่มีความมั่นใจ แต่ถ้า
เรามีความมั่นใจของเรา พุทธานุสติ เรากำหนดพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเรา ทำไม
ต้องพุทโธ ทำไมต้องใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เพราะเราหาตัวตนของเราใจ

เวลาทุกคนจะถามว่าเรามาจากไหน เรามาจากไหน เกิดเกิดมาจากใคร ก็เกิดจากพ่อจาก
แม่ทางโลกทั้งนั้นแหละ ถ้าเรามาจากไหนๆ แล้วจิตมันสงบเข้าไป พอจิตมันสงบถ้ามัน
เท่าๆ นะ มันสบายๆ แต่มันเท่าๆ มันสบายๆ ว่าไม่เป็นประโยชน์ก็เป็นใจ นี่ใจที่ว่าเวลา
ปฏิบัติ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ปากตาย เราทำจริงทำจริงกัน
มา มันจะเป็นประโยชน์กับเราตามความเป็นจริง ถ้าเวลาปฏิบัติมา มันสบาย มันสบาย

ก็คำว่าสบายๆ นี่แหละ ทุกคนไปติดคำว่าสบายๆ แล้วเวลาปฏิบัติเคร่งเครียด
ปฏิบัติแล้วมันทุกข์มันยาก ปฏิบัติอย่างนี้ไม่ถูกต้อง ปฏิบัติต้องสบายๆ เหมือนคน
ไม่เอาถ่าน คนไม่เอาถ่านพ่อแม่เป็นทุกข์นะ พ่อแม่อยากให้ลูกเราเป็นคนดีนะ
มันไม่เอาถ่าน มันสบายของมันนะ วันๆ มันอยู่สบายของมัน แต่พ่อแม่ทุกข์มาก
เลย ถ้าลูกเราเป็นอย่างนี้มันจะอยู่ได้อย่างไร แต่มันสบายของมัน

นี่จิตของเราก็เหมือนกัน เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา คุณเวลากิเลสมันบีบคั้นหัวใจ มันทุกข์มันยากอย่างนี้ แล้วเรามีปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาคือแยกแยะความรู้สึกรู้สึกนึกคิด คิดอย่างนี้มันดีหรือชั่ว คิดอย่างนี้มันมีความสุขหรือความทุกข์ คิดอย่างนี้ ปัญญาอบรมสมาธิ พอมันปล่อยมันก็สบายๆ มันสบายๆ แล้วเดี๋ยวมันก็เสวยอีก เดี่ยวมันก็คิดอีก ความคิดมันหยุดไม่ได้ ถ้าความคิดมันหยุดไม่ได้ เว้นไว้แต่มีสติ มีสติเวลากำหนดพุทโธ พุทโธ พุทโธถ้ามันสงบเข้ามา มันหยุดได้ หยุดได้เพราะอะไร หยุดได้เพราะจิตมันมีคำบริกรรม มันมีที่เกาะของมัน

เวลามันมีที่เกาะ เกาะในที่เดียว เกาะในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เกาะในพุทธะ พุทโธ ธัมโม สังโฆ พุทธานสฺสตี ธัมมานสฺสตี สังฆานสฺสตีเกาะนี้ไว้ เกาะจนมันชำนาญ เกาะจนมันทรงตัวมันได้ เกาะมันทรงตัวมันได้มันไม่คิดอะไรเลย ถ้ามันไม่คิดอะไรเลย ถ้าไม่คิดอะไรมันต้องมีกำลัง ถ้าไม่คิดอะไรมันต้องมีความสุข สัมมาสมาธิ ในปัจจุบันขณะที่ประพฤติปฏิบัติกัน สมายังทำกันไม่เป็น สมายังทำกันไม่ได้ พอสมาธิทำกันไม่ได้ แบบว่าควนได้ เวลาปฏิบัติไปอยากได้ก่อนก็พิจารณา พิจารณามันก็ว่างๆ

มันก็ว่างๆ จริงๆ ว่างๆ อย่างนั้น ว่างๆ อย่างนั้นมันต้องมีสติ ถ้าว่างอย่างนั้น ถ้าพิจารณาไปว่างๆ มันปล่อยมาเราเห็น เราต้องเห็นนะว่าเราว่างอะไร เวลาอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด เวลาเราวางแล้วมหัศจรรย์นะ มันมหัศจรรย์ตรงไหน มหัศจรรย์ว่าเราเกิดมาจากไหน มันเกิดมาจากไหน เราไปเห็นจิตของเรา อ้อ จิตมันเป็นอย่างนี้ ความคิดนี้เป็นอย่างนี้ หลวงปู่หลุยท่านบอกว่า ความคิดที่เป็นอดีตมาเหมือนเราจากเสลดทิ้งไปแล้วไปเลียกินมัน เขาเห็นอย่างนั้น เขาพูดอย่างนั้นได้อย่างไร เขาเห็นอย่างนั้นได้ เขาพูดอย่างนั้นได้เขาเห็นโทษของมันใน

คุณ้ำลายที่เราบ้วนทิ้งไปแล้ว แล้วเราไปเลียขึ้นมากินมันน่ารังเกียจไหม เราทำไม่ได้หรอก เราทำไม่ได้ แต่เวลาอารมณ์ทำไมทำไม่ได้ เวลาความคิด คิดแล้วคิดเล่าๆ คิดแล้วก็เหมือนกัน เหมือนกับเราไปเลียกินของที่เราทิ้งไปนั้นละ อารมณ์ความคิดที่มันเกิดมาแล้ว ที่มันเกิดมาแล้วมันผ่านไป แล้วมันอดีตไปแล้วมันมีความกระทบกระเทือนหัวใจ เราไปดึงมาทำไม เราไปดึงมาทำไม เราโง่หรือใครโง่

ถ้าเราไม่ได้ประพฤติปฏิบัติเราไม่ใช่คนโง่ มันจะอวดตัวอวดตนว่าเราฉลาด อ้าว ก็ปัญญาไง ก็เราคิดไง เรามีปัญญา เราแยกแยะ เราค้นคว้า เราเป็นปัญญาทั้งนั้นแหละ ถ้ามันเป็นโลกีย์ปัญญา มันเป็นทางโลกมันอวดตัวอวดตนอย่างนั้น แต่ถ้าเรานักปฏิบัติ เวลาปฏิบัติเรากำหนดพุท

โธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิมันปล่อยเข้ามา พอมันปล่อยเข้ามา มันจะปล่อยได้ต่อเมื่อมันมีเครื่อง
เกาะ มีพุทโธ มีธัมโม มีสังโฆ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ จิตมันเกาะไปด้วยมันจะทรงตัวมันเอง
ไม่ได้ ครูบาอาจารย์ท่านเปรียบเหมือนน้ำใส น้ำถ้าอยู่ในแก้วเหมือนไม่มีน้ำเลย ถ้าเติมสีเข้าไป
เราจะเห็นว่าในแก้วนั้นมีน้ำ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตมันน้ำใส จิตเติมแท่นี่ผ่องใส เวลามันหมองไปด้วยอุปกิเลสก็มัน
คิดใจ พอมันคิดขึ้นมามันก็เหมือนกับน้ำเติมสี สีอะไรล่ะ สีอะไรที่มันแสบร้อน สีอะไรที่มัน
รุ่มเย็นล่ะ สีอะไรมันเสวยๆ อย่างนี้ไง ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามาแล้วมีสติปัญญามันจะเห็น
ได้อย่างนี้ ถ้าเห็นได้อย่างนี้นะจิตเห็นอาการของจิต สิ่งที่เป็นความคิดเป็นอาการของมันทั้งหมด
อาการของใจๆ ไม่ใช่ใจ แม้แต่คำว่าว่างๆ ที่เราว่างๆ นั่นก็อาการของมัน เพราะเราคิดว่าว่าง มัน
เป็นอาการไง มันเป็นอาการไม่ใช่ตัวเรา ถ้าไม่ใช่ตัวเราเราจะทรงตัวเองไม่ได้ใช่ไหม แต่ถ้าเรา
เป็นล่ะ เราเป็นกับอาการเป็นแตกต่างกัน อาการคือสิ่งที่มันเกิดขึ้นมันเป็นเงาไม่ใช่ตัวจริง

นี่ก็เหมือนกัน พอมันไม่เป็นตัวจริงแล้วทำอย่างไร มันทำอย่างไรถึงให้รู้แจ้ง ถ้ามันรู้แจ้ง
ขึ้นมามันก็จะเป็นอย่างนี้ ถ้ายังไม่รู้แจ้งเราก็ก่ฝึกหัด ผู้ที่มาประพฤติปฏิบัติมาฝึกหัด
ฝึกหัดอย่างนี้ ฝึกหัดต้องมีสติ มีศรัทธา มีสติ มีปัญญาของเรา มีศรัทธาความเชื่อ ถ้ามีสติปัญญา
เวลาทำก็ทำจริงๆ จังๆ ขึ้นมา ถ้าเรามีศรัทธามีความเชื่อ แต่เรายังทำเป็นสี่เทาๆ ไง เทาๆ เพราะมัน
ไม่มีความชำนาญ เทาๆ เพราะเรายังไม่รู้ไง เพราะเรายังไม่รู้มันเป็นเทาๆ

เทาๆ มันว่าจะไม่ใช่มันก็ใช่ จะว่าใช่มันก็ไม่ใช่ มันไม่ใช่เพราะอะไร เพราะมันไม่มีกำลัง
มันเดินต่อไปไม่ได้ แต่ถ้าศีล สมาธิ ปัญญา เพราะมีสมาธิ เพราะจิตมันจริง จิตมันจริงเวลาเกิด
มรรค เกิดผลมันก็เกิดมรรคเกิดตามข้อเท็จจริง จิตมันไม่จริง จิตมันเทาๆ เวลามันเกิดมรรค
เกิดผลขึ้นมาที่เทาๆ พอเทาๆ ขึ้นมา พอเราเอาจริงเอาจังขึ้นมาจับต้องไม่ได้ เอาจริงเอาจังขึ้นมา
มันไม่เป็นจริงขึ้นมา

แต่ในปัจจุบัน ในปัจจุบันที่มันเป็นสบายไหม สบาย สบายเพราะอะไร สบายเพราะเรา
วางอารมณ์ อารมณ์แบกหามมาทุกขั้มายากขนาดนี้แล้วเราวางลงทำไมมันไม่สบาย แต่มันวางลง
มันควรจะทำให้มันชัดเจนไง ถ้ามันชัดเจน ถ้าเป็นศีล ศีลก็ศีลด้วยอาราธนาศีล วิริตศีล สมุจเฉท
ศีล ศีลมันก็เกิดขึ้นจากข้อเท็จจริง ถ้าศีลมันก็เป็นขั้นเป็นตอน อาราธนาที่อาราธนากันไปเรื่อย ถ้า

วิริตเอา วิริตเอาที่ตั้งใจเอา ถ้ามันเป็นอธิศีล อธิศีลมันก็จบของมันไป มันจบมันเป็นความจริงของมัน มันเป็นอกุศลธรรม มันเป็นความจริงอย่างนั้น

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามันพุทโธ พุทโธ ถ้ามันสงบขึ้นมามันก็สงบ มันก็สบายๆ นั่นแหละ แต่ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมา คิด สมาธิ ปัญญา ถ้าสมาธิมันเป็นความจริง เรายกขึ้นสู่วิปัสสนา เห็นความจริงอันนั้น ถ้าเป็นความจริงอันนั้นนะเราเป็นคนทำเอง เราเป็นคนทำเองนะ กุสลา ธรรมะ อกุสลา ธรรมะ เราทำมาทั้งนั้น ทำดี ทำชั่วเราทำมาทั้งนั้น เวลามันเกิดวิบากเกิดผลขึ้นมาเราจะปฏิเสธได้อย่างไร เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงได้บอกใจสิ่งใดที่เกิดขึ้น ที่มันกระทบกระเทือนเสียใจสิ่งนั้นไม่ดีเลย แต่เวลาเราทำไปเราไม่มีสติ เราขาดสติ เราทำไม่ได้ ไตร่ตรอง เราทำไปด้วยอารมณ์ เราทำด้วยความพอใจของเรา แต่ถ้ามันดีมันก็ดีไป แต่ถ้าอะไรมันผิดพลาดเราก็เสียใจ

ความเสียใจ สิ่งที่ทำไปแล้วเสียใจภายหลังสิ่งนั้นไม่ดีเลย แต่สิ่งนั้นไม่ดีเลยแล้วจะแก้ไขอย่างไรล่ะ มันจะแก้ไขถ้าเรามีสติมีปัญญา มีสติปัญญาทำสิ่งใด ทำสิ่งใดทำให้จริงใจให้จริง สิ่งที่เราทำ เราไม่เคยทำก็ผิดพลาดเป็นเรื่องธรรมดา การทำงาน ทำงานเขายังผิดพลาดเลย แล้วการภาวนาจะให้มันถูกต้องดังงามไปที่ไหน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปรื้อค้นกับศาสดาต่างๆ ๖ ปีนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับมาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง ความจริงอันนี้มันเกิดขึ้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ โดยชอบเพราะมันมีสติจะมีความจริง

เวลาไปพูดกับปัญจวัคคีย์ ถ้าไม่มีกิจจญาณ สัจจญาณในหัวใจของเรา เราจะไม่ปฏิเสธตนว่าเป็นพระอรหันต์ ถ้ามันจะเป็นพระอรหันต์มันต้องมีเหตุมีผลดี ถ้าไม่มีเหตุมีผลดี มันลอยๆ มาเทาๆ จะว่าไม่ใช่มันก็ใช่ จะว่าไม่ใช่เพราะอะไร เพราะถ้ามันไม่ใช่เวลาปฏิบัติแล้วมันจะมีความว่างอย่างนี้ได้อย่างไร มันจะมีความสุขได้อย่างไร มันมีความว่าง มันมีความสุขของมันนะ แต่สุขอย่างนี้มันสุขหญ้าปากคอก

สุขใหม่ๆ สุขแบบกิเลสมันยังไม่รู้ทัน กิเลสมันยังไม่ตื่น เวลากิเลสมันตื่นขึ้นมาแล้วนะ เวลากิเลสมันตื่นขึ้นมามันเหยียบย่ำหัวใจนะ มันทำลายหมดเลย แล้วทำลายหมดเลย แล้วทีนี้จะปฏิบัติก็ปฏิบัติยากแล้ว แล้วกิเลสมันก็ซ้ำเติม อ้อ เราทำมาขนาดนี้มันว่างๆ แล้ว ว่ามันเป็นคุณธรรมแล้ว แล้วเวลามันเสื่อมไปแล้วมันก็หายไปหมดเลย แสดงว่าธรรมะไม่มีอยู่แล้วละ เรา

ทำขนาดนี้ยังไม่ได้ผลประโยชน์ มันซ้ำเติมเลย กิเลสมันซ้ำเติมทันทีเลย ถ้าเราทำเพราะอะไร เพราะเราทำแล้ว เราทำแล้ว เรารู้แล้ว เราเห็นแล้ว แต่มันยังเป็นอนิจจัง มันไม่คงที่ เพราะมัน เทาๆ ไร มันไม่เป็นความจริงใจ

ถ้ามันเป็นความจริง ตั้งสตินะ ตั้งสติกำหนดพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิทำของเรา งาน การภายนอกเรายังอุตสาหะขวนขวายอาบเหงื่อต่างน้ำกันขนาดนี้ ถ้างานความจริงจากภายใน งาน ความจริงจากภายใน อดีตสมบัติ สมบัติของเราเราต้องมั่นคง เราต้องทำจริงทำจังของเรา เพราะ มันเป็นสมบัติของเรา ถ้า ถ้าใครสร้างบุญกุศลขึ้นมา ขิปปาภิญญา ปฏิบัติได้ง่ายง่าย นั่นเป็นอำนาจ วาสนาของเขา อำนาจวาสนาของเขา เขาต้องสร้างบุญกุศลของเขาไปพอสมควร

ไอ้ของเราทำมา ขาดตกบกพร่องขนาดไหน แต่ในปัจจุบันนี้ ในปัจจุบันนี้ศาสนาพุทธ เป็นศาสนาแห่งปัญญา คนเราจะมีวิฤทธิขนาดไหนเขามีปัญญาของเขา เขามีกำลังใจของเขา เขา ทำสิ่งใดประสบความสำเร็จของเขาทั้งนั้น เพราะเขามีปัญญาของเขา ปัญญามันแก้ไข มัน แยกแยะมันทำได้ทั้งนั้นแหละ ทีนี้ปัญญาอย่างนี้ถ้ามันมีสมาธิรองรับ คีล สมาธิ ปัญญา ถ้า ปัญญาที่มีสัมมาสมาธิมันเป็นโลกุตตรปัญญา ปัญญาเหนือโลก ปัญญาที่มหัศจรรย์ แล้วเกิดจาก ไหน เกิดจากผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ

เริ่มต้นก็เกิดจากสมอง เริ่มต้นก็เกิดจากคั่นคว่าจากสถานะของความเป็นมนุษย์ ทำไปๆ เวลามันเกิดมรรคนะ เวลาปัญญามันเกิดมันเกิดจากจิต มันเป็นความมหัศจรรย์นะ เพราะมรรค มันหมุน มรรคมันเคลื่อนไป มันเร็วมาก มันเป็นความมหัศจรรย์ ทุกคนจะบอกว่าความคิดนี้เร็ว มาก เวลาสติมันตามทันความคิดมันหยุดได้มันก็มีมหัศจรรย์ เวลายกขึ้นสู่วิปัสสนามันมหัศจรรย์ กว่า โอ๊ย ปัญญาอย่างนี้มันเกิดขึ้นได้อย่างไร แล้วเวลามันสมุจเฉทปหานนะ มันสำรวจนะ นี่ไง ที่ว่าสมดุลาๆ ที่ว่ามรรคสามัคคีๆ ทางสายกลางๆ

ทางสายกลางขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามหัศจรรย์มาก แต่ทางสายกลางของ เราแบ่งซ้ายแบ่งขวา แล้วเอาตรงกลาง "โอ้นี่มันเป็นวิชาคำนวณใครก็ทำได้ แบ่งซ้ายแบ่งขวา นะ ซ้ายขวาตรงไหนตรงกลางเอาตรงนั้นแหละ แล้วมันมีเหตุมีผลอะไรละ แต่ถ้าความเป็นกลาง มัชฌิมาปฏิปทาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาดีมีลูกคลุกคลานก็ทุกข์ยากนัก เวลา เป็นสมาธิก็มีความสุข เวลามันเสื่อมมันก็ทุกข์ขึ้นมาอีก เวลามันทำงานมันมั่นคงขึ้นมาเรื่อยๆ ขึ้นสู่ วิปัสสนา เวลาเกิดภาวนามยปัญญาเห็นความมหัศจรรย์ของมัน

เวลามันปล่อยวางขึ้นมาเป็นตทั้งหมดของชั่วคราว ชั่วคราวก็ยังเท่าๆ อยู่ มันมีสมมุทัย
เจือปนอยู่ เราฝึกหัดซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ถึงที่สุดถ้ามันมีมาปฏิบัติความสมดุลของมัน
สมมุติเจตนาขาด เราจะมหัสจรรย์ไปตลอดสายทาง แล้วถ้าเรามหัสจรรย์ไปตลอดสายทาง แล้ว
เวลาคนที่ประพาศปฏิบัติใหม่เราฟังเราไม่รู้หรือ เราฟังเราไม่รู้ใช่ไหมว่าเขาสมมุติสมมุติ
อย่างไร เขาขาดตกบกพร่องอย่างไร เพราะเราเคยผ่านมา ทุกคนก็ต้องผ่านมา มันรู้ถึงความ
สมมุติสมมุติ รู้ถึงความจริงอันนั้น มันก็เป็นความจริงในหัวใจอันนั้น ความจริงในหัวใจอันนั้น
มันก็อยู่ในหัวใจของเรา หัวใจที่ทุกข์ๆ ยากๆ มันเกิดจากการกระทำ

มนุษย์จะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร ความเพียร ความวิริยะ ความอดุสาหะของเรา เพียร
จากข้างนอกเพียรหาเลี้ยงชีพ เพียรจากภายในเพียรจากหัวใจ อันนี้เพียรเพื่ออัตตสมบัติของใจ
ดวงนี้ เอวัง